

každou hlavní stranu 2, ovšem vedení strana agrární (J. D.).² Z ostatních je tam místní farář, za stranu nár. socialistů C. a F. Také tam byli pozváni 2 členové předválečné komunistické strany K. a Š. Tito členové neví o našem hnutí. K. bylo členství v tomto výboru zakázáno a Š. je člověk, který byl z komunistické strany vyloučen.

Tyto a podobné události vedly naše vedoucí N. V. k tomu, že chtějí mít přesné směrnice, aby věděli, jak se mají chovat v jednotlivých případech. Prosíme tedy, aby nám byly dány následující směrnice:

I. Jak se mají zachovat členové NV v tom případě, když k nám dojde fronta? Jestli přejdou k Vám nebo mají zůstat na místě.

II. Druhý případ (tento dělá našim vedoucím N. V. největší starosti) může být ten, že fronta k nám nedojde a válka skončí dříve. Projevují se zde obavy, že když zde nebude Rudá armáda, že se může v obcích vedení, alespoň na krátký čas, zmocnit druhá strana (agrární). Zatím jsme uklidnili naše členy ujištěním, že v tomto případě jsou zde partyzáni, kteří okamžitě přijdou do obcí a budou podporovat autoritu N. V. našich.

III. Konečně 3. případ (se kterým nepočítáme vůbec) je ten, že by sem přišla armáda západních mocností. V tom případě bychom při volbách do N. V. získali naprostou převahu pro naši akci. Podrobnosti by se ovšem dojednali lépe ústně při osobním styku. Ale když to není zatím možné, prosím o zaslání písemných směrnic, abychom přesně věděli, co se kdy má stát.

S pozdravem Práci čest .

Houf.

P. S. Převzal jsem od br. Tomana organizaci Nár. výborů pro Žďár a okolí.

Pro eventuelní další písemný styk se budu podpisovat Veselý.

AÚD KSČ Praha, 1945/783. Fotokopie.

[200]

1945, duben. (Praha.) — *Leták ilegálního ústředního národního výboru poštovních zaměstnanců, vyzývající k bojové jednotě a k vytváření národních výborů.*

Jednejte opatrně! Leták předávejte jen svým známým, sociálně demokraticky smýšlejícím a nikomu neudávejte jméno toho, od koho jste jej obdrželi. Osobně ručíte, že se nedostane do nespolehlivých rukou.

Všem spolehlivým poštovním zaměstnancům!

Osvobození se blíží. Blíží se chvíle, na kterou čekáme šest dlouhých let. Celou tu dobu jsme procházeli nacistickou mučírnu. Tisíce a tisíce trpí dosud v koncentračních táborech, tisíce jich bylo popraveno, my všichni hladovíme pod německou hrůzovládou. Ale již nadchází konec hitlerovské moci. Rudá armáda na východě a angloamerická vojska na západě vítězně postupují a osvobozují naše města a vesnice od nepřítele, který se brání už jen s vypětím posledních sil. Všichni s napětím sledujeme vývoj událostí a s výjimkou zrádců a kolaborantů, kteří z touhy po kariéře poskvrnili svou čest spoluprací s Němci, všichni toužebně čekáme na zničení hitlerovské moci u nás a na počátek nového života. Nesmíme se však domnívat, že zmírající německá moc zajde bez boje. V agonii smrtelného zápasu nacističtí vrazi jsouce si vědomi, že nemohou uniknout bez trestu za své zločiny, s nasazením zoufalého úsilí se snaží dovést boj až do konce, aby nejen strhli s sebou do záhuby celý německý národ, ale

² Jména jsou v dokumentu uvedena zkratkami, neboť nebylo možno prověřovat činnost jednotlivých osob.

aby i ostatní země byly válečným požárem co nejvíce zpustošeny. To však u nás nesmíme připustit. Musíme se snažit zachránit z národního majetku co nejvíce. Vytvořily ho naše ruce a budeme ho k dalšímu životu potřebovat. Musíme se snažit zvládnout chaos, který bude provázet zhroucení německého panství u nás, na mnohých místech budeme muset sami se činně zúčastnit jeho porážky. Proto pro dny, jež přicházejí, musíme být dobře připraveni, abychom co nejlépe splnili úkoly, jež nás čekají nejen během převratu, ale i při výstavbě nové, sociálně spravedlivější republiky.

Mnozí z nás jsou si však ve zmatku denních událostí a poplašných zpráv nejisti, jak si počínat, aby byl zaručen co největší úspěch a bezradně čekají. Ti však, kteří sledovali pokyny našeho zahraničního rozhlasu a hlavně ti, kteří se činně zúčastnili práce v podzemním hnutí, ti jsou si více či méně vědomi, jak se nutno v nastávajících dnech chovat a co podniknout. Dnes je ale nutno, aby do jednotné fronty boje našeho lidu za osvobození lepšího života se postavil každý demokraticky smýšlející Čech, abychom v boji byli všichni jednotni.

Pro zřízení revoluční práce a vybudování nového života v rámci pošty, byl ve smyslu pokynů naší československé vlády, jež v nynějším složení se může opřít o plný souhlas nejširších lidových vrstev, vytvořen Ústřední národní výbor poštovních zaměstnanců (ÚNV-P). Je složen z členů podzemního hnutí, kteří se již delší dobu činně zúčastňují práce proti nepříteli a z jiných poctivě demokraticky a sociálně smýšlejících zaměstnanců všech kategorií a služeben a je rozšiřován o další spolupracovníky, aby později mohl co nejlépe zasáhnout do běhu událostí. ÚNV-P převezme ve dnech převratu a pozdějšího nového budování kontrolu nad správou podniku na místo Němců a českých úředníků kompromitovaných spoluprací s nimi, a bude pečovat, aby na vedoucích místech každé služebny stáli lidé spolehliví a odborně schopní. Bude ve stálém styku se všemi složkami poštovní správy a bude se snažit o hladký přechod do poměrů poválečných, aby z poštovního provozu bylo pro nový život zachováno co nejvíce hodnot.

Proto již nyní se ÚNV-P obrací na poštovní zaměstnance a vydává následující pokyny:

1. Buďte na strážní ochranu poštovního provozního zařízení. Je totiž pravděpodobné, že Němci při svém odchodu se budou snažit zničit naše telefonní spoje a zařízení ústředen, vyřadit z provozu rozhlas, odvést zásoby a vůbec co nejvíce poškodit naše národní hospodářství a snad též odvléci s sebou rukojmí, jak to již učinili v tak mnohých místech Slovenska a Moravy. Tomu všemu musíme zabránit. Proto buďte připraveni v každém okamžiku obsadit a bránit naše poštovní provozovny, majetek našeho lidu. Nikdo schopný nesmí v dané chvíli opustit své pracoviště, kde bude zapotřebí všech sil. V každé poštovní budově, v každé provozně budou vytvořeny vojenské ochranné čety, jež budou provádět příslušné úkoly.

Již teď uvažujte, zvláště máte-li zkušenosti z vojenské služby, jak tyto ochranné jednotky vytvořit, jakým způsobem provést obsazení budovy, jak se zmocnit zbraní, jak zneškodnit a zajistit Němce a jejich spolupomahače. Sledujte rozmístění nepřátelských sil a jejich přípravy na zničení našeho majetku, abyste tomu mohli zabránit. K obraně použijte všech prostředků jsoucích po ruce — materiálu a zkušenosti PO, zabarikádování vchodů, odstranění případných náloží, zmocněte se všech zbraní, jež budou přístupné. Zajistěte si pohotovost spojovacích prostředků, hlavně automobilů a zásoby pohonných látek. Stále však jednejte opatrně, aby vaše činnost nebyla předčasně ohrožena, proto pozor na nespolehlivé.

2. V každém samostatném odboru poštovní správy dojde k utvoření místního Národního výboru, který bude složen z charakterově nejlepších, sociálně a demokraticky smýšlejících zaměstnanců všech kategorií. Při vybírání svých zástupců nedejte nic na krásné řeči a agitační horlivost různých jedinců, kteří by možná mohli být vedeni touhou po kariéře. Buďte jisti, že četní lidé, kteří dříve byli nejoddanějšími služebníčky Němců, budou se nyní předhánět, aby si v poslední chvíli vydobyli zásluhy, jež by daly na jejich hříchy zapomenout. Pozor na ně a nedejte se jimi oklamat. Jedině ti lidé, kteří i za těch nejstarších dob byli dobrými Čechy a sociálně citivými spolupracovníky si zaslouží vaší důvěry.

Národní výbory budou pracovat podle pokynů ÚNV-P a budou mít své zástupce.

3. Všimněte si dobře všech zrádců a spolupracovníků Němců, i když nyní se maskují za sebevětší vlastence. V okamžiku převratu musí být všichni zajištěni, aby nemohli škodit výstavbě nového života. Oni to vědí a proto se snaží zahladit stopy svých činů, proto můžete-li, sbírejte již nyní důkazy o jejich vině. Po vyšetření budou předáni k potrestání příslušnému soudu. Ale pozor, aby nebylo ublíženo dobrým lidem, nařčeným nevinně, z hlouposti nebo ze msty.

4. Je důležité, aby nyní, v posledních dnech německého panství, kdy v jejich celém válečném hospodářství panuje zmatek, byl tento ještě zvyšován. Ztěžujte jejich plány na naše zničení vytvářením chaosu v dopravě jejich zpráv a telefonních rozhovorů a podobnými drobnými sabotážemi. Jakmile však dojde k převratu, musí poštovní provoz probíhat co nejlépe, potom budeme sloužit vlasti a národu.

5. Promyslete si všechny možnosti, jež přicházejí pro případ převratu v úvahu a vykonajte potřebné přípravy. A to nejen u pošty, ale i v jiných podnicích, továrnách, úřadech, všude, kde máte jakoukoliv možnost aktivně zasáhnout do průběhu událostí. Pamatujte také, že všechny národní majetek bude potom patřit nám všem a že proto všechno drancování bude potrestáno. Přičiňme se všichni, aby průběh kritických dnů byl co nejhladší, aby se sice pomstily a napravily zločiny na nás napáchané, ale aby nebylo obětí zbytečných, aby dlouhé utrpení války přineslo nám lepší, spravedlivější život.

Sláva našim osvoboditelům, kteří nám přinášejí vítězství!

Čest památce padlých spolubojovníků!

ÚNV-P

AÚD KSČ Praha. 1945/838. Cykl.

[201]

1945, 1. duben. Slovensko. — Příspěvek příslušníka 1. československého armádního sboru v SSSR do ankety časopisu „Za svobodné Československo“ „Jaká má být naše republika“.¹

Odstranit oporu okupantů.

Mám na mysli jen to, aby příští pokolení našich národů nemusela prožívat to, co bylo souzeno naší generaci, a proto myslím, že:

1. V republice musí vládnout ten, který pro stát i národ udělá všechno a který nikdy nezklame — t. j. národ, lid. K tomu je cesta: Zlikvidovat soukromé vlastnění nad monopoly, kartely, trusty a dát je pod kontrolu lidu. Vyvlastnit banky a velkostatky, právě tak i velkopodniky,

¹ Dne 13. března 1945 zahájil ústřední deník 1. čs. sboru v SSSR „Za svobodné Československo“ anketu o tom, jaká má být osvobozená republika a nová čs. armáda. Uvedl ji slovy: „Bojujeme za novou, lepší, lidovou, důsledně demokratickou, sociálně a hospodářsky spravedlivou republiku... A dnes je čas říci čestně a otevřeně slovo vojáka o tom, jak si stavbu nové republiky představuješ ty. Jaká má být republika, aby její občané žili svobodně, rovnoprávně, šťastně, hmotně zajištěně, bez strachu před zítřkem; aby oba naše národy v republice žily jako rovný s rovným; aby republika žila v míru, ale na strážní svobody, všech demokratických svobod, za které bojuješ; aby náš boj a bratrství, bojem utužené, aby prolitá námi krev, aby oběti našich padlých kamarádů přinesly všem plody toho úsilí, které jsme vynaložili. Tvoříme novou armádu. Armádu, která vyrostla v boji a která bude mít za úkol stát na strážní znovudobyté svobody a samostatnosti, aby se již nikdy neopakoval rok 1938. Armádu, která má bránit pokoj a štěstí lidu, neochvějně stát ve službách lidu, z něhož vyrostla a v pokračování své osvobozené tradice a bratrství s Rudou armádou-Osvoboditelkou, být štítem národa, pokroku a míru. Řekni své slovo: JAKÁ MÁ BÝT NAŠE REPUBLIKA? JAKÁ MÁ BÝT ČS. ARMÁDA?“ (Za svobodné Československo, 13. 3. 1945, čís. 68.)

Vbrzku se sešly desítky a stovky odpovědí, z nichž některé časopis od 20. března do 4. dubna postupně otiskoval. Ankety se zúčastnili jak prostí vojáci, tak i důstojníci.

Skupina 11 vojáků a poddůstojníků prohlásila: „Prajeme si:

1. aby nová republika, kterou vydobývá za cenu nejvyšší a najdražší, bola naozaj demokratická, nielen na papieri, ale aj v skutočnosti..

2. aby medzi našimi slovanskými národmi existovala v každom ohľade úplná rovnoprávnosť.